

Mikhaïl Mitsakis (1868-1916)

El petó

Traducció: Toni Góngora

La narració d'un mite nacional

El 20 de maig de 1825 va tenir lloc la batalla de Maniaki, les «Termòpiles» de la Revolució grega, un combat desigual entre els tres mil homes d'Ibrahim Paixà i els cinc-cents de Grigórios Dikeos, arximandrita, polític i cap militar conegut amb el nom de Papaflessas. Dels grecs gairebé no en va quedar cap de viu. L'heroisme i l'abnegació de Papaflessas, que van despertar l'admiració d'Ibrahim, van ser immortalitzats per Mikhaïl Mitsakis en un relat publicat el 1892 a la revista *Parnassós*, «El petó» (Το φίλημα), que presenta un dels tòpics literaris clàssics de la narrativa nacional grega.

A Maniaki, al cim del turó, dels tres-cents combatents, no n'hi va quedar cap de viu. El sol, traspuntant sobre les neus de les muntanyes, els havia saludat, tots drets, els havia il·luminat les fustaneles blanques, els havia acarolat les cabelleres negres, haviabrillat en els ulls ardents, s'havia reflectit en l'acer de les espases, havia daurat les empunyadures de les armes. I ara, ponent-se allà baix, dins la mar, acomiada, trist, els morts escampats damunt la terra, i desapareix, a poc a poc, talment un enorme ull vermell que es tanca, que, mentre s'apaga, vol encara llançar una darrera mirada als valents. Sense menjar ni beure han lluitat tot lo dia contra la tempestat de bales, han oposat resistència a la calamarsada de bombes, han afrontat la pluja de metralla, s'han burlat de l'ímpetu de l'espasa i de la violència de la baioneta. I quan havien consumit la pólvora a grapats, quan se n'havia acabat fins el darrer gra dins les cartutxeres, quan havia rebentat el canó del darrer fusell, quan se'ls havia trencat a les mans fins l'últim yatagan, han caigut a terra, sense vida, però no pas vençuts. I, entre ells, en Papaflessas, que ha començat el primer la matança i ha acabat el darrer, lívid, ajagut, amb una ferida ampla al pit, encara sosté amb els dits ben aferrats el bocí de l'espasa rompuda, en un espasme d'amor i de furor. I l'egipci puja entre galops de cavalls i drings de sabres, entre sons de tambors i clamors de trompetes, mentre les seves ensenyes desplegadas tremolen al vent del vespre, i les mitges llunes brillen damunt l'horitzó de l'ocàs. Per la plana i pels vessants de les muntanyes formigueja una munió de soldats, i se'n sent el pas feixuc. Sobre la terra amarada de sang els àrabs caminen penosament, les ferradures dels cavalls hi rellisquen. Però l'alegria per la victòria inesperada és tanta, tanta la joia després de la por, que els du veloços per la pujada, veloços els du fins a la carena. El seu capítost ja ha arribat a la cresta del turó, hi ha pujat i hi ha restat dret, ha passejat la mirada a l'entorn, ha observat el terreny vermellós, que, amb voracitat, beu la sang dels valents, ha examinat l'exèrcit que pujava, ha vist tot al voltant els soldats caiguts. I amb els ulls oberts, sorpresos, observa els cossos alts, els pits amples, els braços robustos, els rostres bells, els fronts orgullosos. I pel seu petit rostre passa com un núvol, s'entela lleugerament, un espasme invisible li crispa els llavis.

—Llàstima que es perdin homes tan gallards.

I mira, mira al voltant, mira amb admiració, mira amb desconcert, com si no pogués creure que s'hagin perdut homes semblants, que juguin sense sentits i que no sigui que tan sols dormin per despertar de nou més terribles, que la mateixa mort hagi estat més forta que ells.

—Qui és en Papaflessas?

Els guies hi han acudit tot d'una, li han assenyalat el cadàver, amarat de la suor del combat, amb la roba esquinçada, negre pel fum.

—Aixequeu-lo, vinga, agafeu-lo... Agafeu-lo, renteu-lo... Renteu-lo, aquest valent...

Dos homes l'han agafat per les aixelles, l'han alçat, l'han posat dret sobre les seves cames i han caminat en direcció a una font que corria allà devora. Li han rentat les mans i la cara, li han llevat el fang i la suor, li han tret la pols i el sutge, el fum i l'ícor, l'han eixugat, li han compost la roba esquinçada, i han tornat amb ell.

—Deixeu-lo dret allà dessota...

Els homes, sostenint-lo de l'un costat i de l'altre, l'han dut fins a l'arbre assenyalat, l'han deixat al peu de l'arbre, l'han aixecat i l'hi han recolzat, l'han estintolat al tronc, l'han posat en equilibri com si fos viu. Després s'han retirat, se n'han allunyat, i l'han deixat sol, aguantant-se amb la seva pròpia força. El cadàver ha restat immòbil, dret amb l'esquena recolzada al tronc, amb el pit prominent, i els braços penjant, amb el tros d'alfange trencada aferrat a la mà, les cames separades, el cap alt. Llavors Ibrahim s'acosta a poc a poc a l'arbre, s'atura i mira en silenci una llarga estona el cos exànime de l'adversari i sota la llum de la lluna, que en aquell moment sortia amb un vermell sanguini, com si també s'hagués tenyit amb la sang vessada durant la batalla, sota les branques que s'agitaven i remorejaven luctuosament, besa, amb un petó prolongat, el difunt dret.

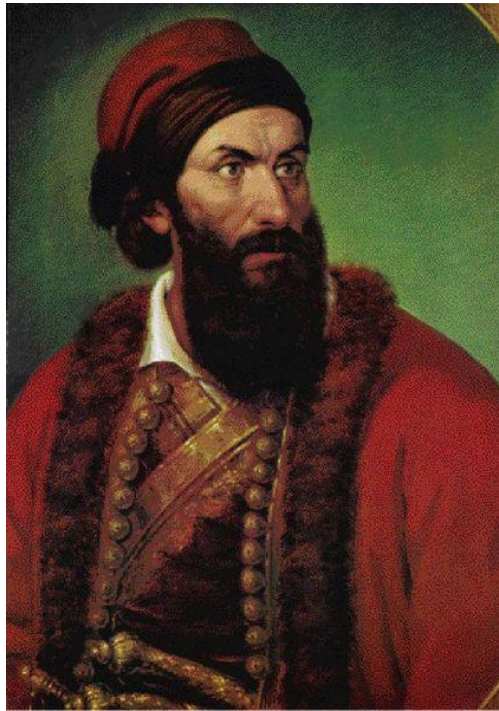
Mikhaïl Mitsakis. 1892. «Το φίλημα. Ἐπεισόδιον τοῦ Ἀγῶνος», *Παρνασσός* 9, pàgs. 560-562.

* * *

La narració dels fets que fa l'ajudant de Kolokotronis, Fotakos, a la Vida de Papaflessas no parla de cap petó i s'aparta del relat de Mitsakis en alguns detalls (Khrisanthópulos 1868):

Quan va acabar la batalla, el Paixà va anar fins al parapet de l'Arximandrita, va cercar-ne el cos i el va trobar sense el cap. A la vora es va trobar també el cos del francès que el general Roche havia confiat a l'Arximandrita. Damunt i al voltant del seu cos hi havia una estesa de cadàvers turcs, les ferides dels quals indicaven que tots ells havien estat morts per l'espasa del francès.

Ibrahim es va assegurar que el cos trobat era de l'Arximandrita gràcies al mosso d'aquest, Mikhaïl Staikópulos de Trípoli. Un cop trobats el cos i el cap, el Paixà va ordenar que l'aixequessin per fermar-li el cap al coll, que li rentessin la sang de la barba i el recolzessin en una fusta de manera que semblés que s'aguantava dret. Després de tot això el mort semblava que fos viu. Llavors Ibrahim va restar immòbil i en silenci i se'l va mirar una estona i després es va girar i va dir als oficials que l'envoltaven: «Realment aquest era un home capaç i valent, i hauria estat millor patir més danys, però haver-lo agafat viu, perquè ens hauria estat molt útil».

Retrat de Papaflessas
Museu Històric Nacional d'Atenes
Imatge: Wikipedia Commons

BIBLIOGRAFIA

Khrisanthópulos = Χρυσανθόπουλος, Φώτιος. 1868. *Βίος του παπά Φλέσσα*. Atenes: Τύποις Νομιμότητας.